

Kapitalens nasjonalitet

Energi går i mai-utgaven på lederplass inn for i større grad å åpne for utenlandsk kapital i norske kraftselskap. Det er litt uklart om dette standpunkt gjelder all produksjon og nettvirksomhet, eller om større vannkraftverk er tenkt holdt utenfor. Dersom standpunktet innebærer at all vannkraft skal legges åpen for privat og utenlandsk kapital, betyr det at redaktøren ikke forstår, eventuelt ikke vektlegger, de avgjørende forskjellene som eksisterer mellom vannkraftproduksjon på den ene side og nær sagt all annen økonomisk virksomhet på den annen.

Etter den sittende regjeringens Sundvollen-erklæring kan vi med tilfredshet konstatere at alle politiske partier legger den såkalte konsolideringsmodellen til grunn for framtidige vannkraftkonsesjoner. Det betyr at utbyggingskonsesjoner bare kan tildeles søkere der det offentlige eierskap er og forblir på minst to tredeler. Unntatt er småkraftverk. Eksisterende private konsesjoner hjemfaller til Staten ved konsesjonsperiodens utløp. Dog kan private selge sine kraftverk til offentlige eiere som ovenfor nevnt til markedspris.

Hva er da så spesielt med vannkraften som gjør at det alltid vil være tapsbringende å selge den, og at den bør forbli i offentlig eie?

- Vannkraften er fornybar og evigvarende. Hovedtyngden av investeringene ved vannkraftutbygging, som konstruksjoner i fjell og betong, har meget lang levetid. Det dreier seg om generasjoner. Med moderate vedlikeholds- og fornyingskostnader har vannkraftverkene derfor meget lang levetid. Ved et salg stipuleres prisen ut fra nåverdien av en antatt årlig inntektsstrøm. Med vanlig diskonteringsrente har inntekter lengre fram i tid enn 25 – 30 år meget liten nåverdi. Det vil si at inntekter lengre fram i tid tilfaller kjøper, ikke kommende generasjoner av våre innbyggere via offentlige budsjetter.
- Vi har allerede på grunn av klimaendringene i noen tid vært inne i en periode med økende nedbør, og prognosene sier at denne utviklingen vil fortsette. Det betyr at produksjonen fra eksisterende vannkraftverk vil øke med ingen eller ubetydelige investeringer. Ved et salg vil denne fordelene i det alt vesentlige tilfalle kjøper.
- Våre vannkraftverk vil i framtiden samkjøre stadig tettere med fossilfyrte kraftverk i Europa. Disse har høyere produksjonskostnader enn vannkraftverk. I tillegg blir de pålagt CO₂-avgift eller rensetiltak. Skal EU nå sine mål om 40 prosent reduksjon av CO₂-utslipp innen 2030 og 80

prosent innen 2050, må denne avgiften gradvis økes for at kullkraften skal bli stadig mindre konkurransedyktig. I et samkjørende system blir all kraft priset etter den dyreste produksjonen som må settes inn for å dekke etterspørselen. Dette gir vannkraften en økende økonomisk fordel. Ved et salg vil denne økende økonomiske fordelene i det alt vesentlige tilfalle kjøper.

- I Europa installeres det nå store kapasiteter med solceller og vindkraft. Disse kraftslagene er avhengig av supplementskraft når det er mørkt og når det er vindstille. Her vil vannkraften med sine magasiner og uovertrufne reguleringssegenskaper få en ny økonomisk lønnsom rolle. Ved et salg vil også denne økonomiske fordelene i det alt vesentlige tilfalle kjøper.
- Vannkraftproduksjon dreier seg om økonomisk utnyttning av våre felles naturressurser, som har måttet tåle til dels betydelige inngrep. For mange vil det da fortone seg rimelig at det økonomiske utbytte av virksomheten, og spesielt grunnrenten skal tilfalle fellesskapet. Vi innser at dette er et verdisynspunkt av ikkeøkonomisk karakter, som derfor neppe vil bli tillagt like stor vekt i alle miljøer, som muligens i Energis redaksjon. Produktiviteskommisjonen hevder at grunnrenten kan tas inn gjennom skattlegging. Det gjelder bare ca. 30 prosent. Det er bare eierskap som sikrer hele grunnrenten for fellesskapet.
- Et tenkt salg av et middels stort vannkraftverk vil raskt dreie seg om en transaksjon i multimilliardklassen. Antall potensielle private norske liebhavere vil følgelig være svært begrenset. Sannsynligheten for at utenlandske eiere kan etablere seg i det norske kraftsystemet er derfor i så fall til stede. Kraftsystemet må betraktes som landets viktigste infrastrukturelement, i den forstand at hvis dette svikter, så svikter alt annet også, umiddelbart eller i løpet av kort tid. Mulige framtidige utenlandske kraftverkseiere vil ikke bare få adgang til styrerom og kontrollsentraler. De vil også måtte integreres i Kraftforsyningens Beredskapsorganisasjon med denne organisasjonens installasjoner. De sikkerhetsmessige betenkeligheter ved en slik utvikling burde være åpenbare.

Erling Diesen
Energiveteranene